

TỌA ĐÀM NHÂN SINH HẠNH PHÚC
(Giảng Giải Đệ Tử Quy)

Tập 34

Giám định: Lão pháp sư Tịnh Không

Chủ giảng: Thầy Thái Lễ Húc

Địa điểm: Học hội Tịnh tông Đài Nam, Đài Loan

Thời gian: 15/02/2005 - 23/02/2005

Viết dịch: Ban biên dịch Pháp Âm Tuyên Lưu

Xin chào mọi người! Chúng ta tiếp tục nội dung buổi sáng, chúng ta đã nói đến “*vô ý phạm, gọi là lỗi*”. Đối với lời nói và hành vi của chính mình, chúng ta cũng phải thường quán chiếu xem có chỗ nào sơ xuất hay không. Ví dụ như khi bạn đi xe đạp cùng bạn bè thì không nên đi song song, thứ nhất là rất nguy hiểm, thứ hai là có thể sẽ ảnh hưởng đến những người chạy phía sau. Tục ngữ nói “*đắc ý sẽ quên đáng về*”. Chúng ta cũng phải thường quán chiếu một chút.

“*Cố ý phạm, gọi là tội*.” Nếu như đã biết việc này là sai mà vẫn cứ làm, đó chính là làm việc ác. Vậy chúng ta xem thử, hiện nay có rất nhiều việc mọi người đều biết là không nên làm nhưng vẫn có người đang làm, ví dụ như hút thuốc, ví dụ như có cấm biển báo “*cấm câu cá*” nhưng vẫn có người đến câu cá, hoặc là “*cấm đổ rác*” nhưng vẫn có người vứt rác ở đó. Những việc này đều thuộc về phong khí của xã hội. Ai phải chịu trách nhiệm về phong khí xã hội này? Mỗi một phần tử trong xã hội đều phải có trách nhiệm. Nếu như cả xã hội đều không có đạo nghĩa cộng đồng, khi người khác phạm sai mà chúng ta cũng không chỉ ra chỗ sai, thì có thể đã tạo ra cơ hội để cho những người làm ác này càng ngày càng hung hăng càn quấy, chúng ta gọi là “*dung túng cái xấu*”. Hoặc là bạn nhìn thấy người khác chen ngang khi xếp hàng, vậy thì chúng ta nên tới khuyên giải, đương nhiên khi khuyên giải phải chú ý: “*Mặt ta vui, lời ta dịu*.” Cho nên câu “*cha mẹ lỗi*” trong Đệ Tử Quy thì chữ “*cha mẹ*” này chúng ta có thể coi thành thế nào? Không chỉ là cha mẹ, không chỉ là người thân, mà là “*người trong bốn biển đều là anh em*”, cả xã hội là một thể. Mỗi một phần tử trong xã hội đều là đồng bào của chúng ta, chúng ta phải có nghĩa vụ khuyên bảo họ. Nhưng nên chú ý là phải có thái độ thỏa đáng, nhằm tránh xảy ra xung đột.

Thực ra vì sao có một số người biết rõ ràng là việc sai nhưng mọi người vẫn làm? Thường thì trong tâm của họ đều luôn cảm thấy rằng người khác cũng như vậy. Cho nên đây đều là viện cớ, nhưng việc này cũng không phải không có

đạo lý, bởi vì tấm gương tốt quá ít, cho nên sẽ khiến họ cảm thấy phạm sai lầm dường như là việc rất bình thường. Do đó chúng ta phải có sứ mệnh, những việc sai lầm trong xã hội, chúng ta nhất định phải làm ra tấm gương để sửa lại sai lầm. Ví dụ nói, con người trong xã hội không biết báo ân, chúng ta liền biểu diễn tri ân báo ân; người trong xã hội vô lễ thì chúng ta phải biểu diễn hết sức nho nhã, lễ phép để cho họ có thể sanh khởi tâm hổ thẹn.

Hiện tại, ví dụ như đồ dùng của cơ quan, có rất nhiều người lấy về để mình dùng, đây cũng là có xu thế này, thực ra họ là oan uổng. Lấy của công thì mắc nợ bao nhiêu người vậy? Sẽ mắc nợ người cả đoàn thể, rất khó trả hết nợ, đây là “tiểu nhân oan uổng làm tiểu nhân”. Vì vậy, chúng ta cũng phải thương xót họ không hiểu đạo lý “vật tuy nhỏ, chớ cất riêng”. Chúng ta cũng phải biểu diễn ra, trong công ty hay trong đoàn thể chúng ta cũng đều phải thật liêm khiết, bất kỳ một đồ vật gì của công tuyệt đối không được lấy một chút xiu nào. Khi bạn có hành vi như vậy xuất hiện thì ở trong đoàn thể sẽ có hiệu quả kìm hãm. Một khi người khác nhìn thấy bạn như vậy thì tự họ sẽ thu liễm lại. Do vậy, mọi người đừng nên xem thường sức ảnh hưởng của mình lúc ở nhà hay ở trong làm việc, chỉ cần có người biểu diễn điều đúng thì người ở bên cạnh sẽ không dám lỗ mãng. Cho nên chúng ta thực sự phải làm tấm gương tốt.

“Cố ý phạm, gọi là tội.” Rất nhiều người rõ ràng biết việc này là lỗi lầm rất lớn, nhưng do vì không khống chế được tính khí của mình nên họ vẫn cứ làm. Ví dụ như biết việc xung đột với người khác là sai, nhưng một khi tính khí nổi lên thì thế nào? Kìm nén không được, do đó phải tìm phương pháp để đối trị với tình trạng này. Có một đôi vợ chồng nợ, người chồng có chút vấn đề, người vợ rất không vui, nghĩ rằng: “Anh ta dám làm như vậy thì tôi cũng dám làm chuyện xấu.” Loại tâm thái này gọi là làm việc theo cảm tính, đối với chính mình không có lợi ích gì, càng làm thì sẽ càng hỏng việc. Tôi đã từng nghe nói có một người chồng hay về nhà rất muộn, sau đó người vợ cũng rất không vui, thế là cô ấy cũng ra ngoài cho đến thật muộn mới trở về, như vậy người bị tổn thương lớn nhất không ai khác là con cái của họ. Cho nên người khác đúng hay sai đó không phải là chuyện quan trọng nhất, mà là bản thân mình có làm đúng hay không, nhất định phải luôn nhắc nhở bản thân. Khi chúng ta thực sự làm đúng thì mới có tư cách nói người khác, hơn nữa khi bạn thực sự làm đúng thì độ tín nhiệm trong lòng người khác đối với bạn nhất định sẽ được nâng cao. Vì vậy, muốn giải quyết sự việc một cách viên mãn thì phải dần được tính khí của mình, trước tiên phải bắt đầu từ việc tu thân của mình, bắt đầu làm từ “lập thân hành đạo”.

Cho nên, thưa các bạn! Khi khóa học này của chúng ta kết thúc, bạn trở về nhà trước tiên cũng không nên yêu cầu ai làm, quan trọng nhất là phải thế nào? Bản thân mình phải bắt đầu làm trước. Tôi cũng thường hay tiếp xúc với một số bạn bè, ngày đầu tiên họ đến nghe giảng, sau khi nghe xong thì họ nói: “Người bạn nào đó của tôi cần phải nghe cái này nhất”, “con của tôi cần phải nghe cái này nhất”, đều không có nói bản thân mình là người cần phải nghe nhất. Cho nên con người thường đều dùng tâm tư để nhìn lỗi lầm của người khác, đều thấy người khác nên học cái gì, không biết quay lại chú ý chính bản thân mình, có khả năng sự tiến bộ của mình sẽ tương đối giảm sút. Vì thế, sự chuyển biến của cả cuộc đời thì bước đầu tiên vẫn là phải bắt đầu làm từ bản thân mình.

Câu tiếp theo: *“Biết sửa lỗi, không còn lỗi, nếu che giấu, lỗi chồng thêm.”* Sửa lỗi đích thực tương đối quan trọng đối với cuộc đời của một người, có câu: “Người không phải thánh hiền, ai mà không có lỗi.” Trong suốt mấy nghìn năm lịch sử, muốn tìm ra một người mà từ khi sinh ra tới khi chết đi chưa bao giờ phạm qua một lỗi lầm nào thì có khả năng không? Không thể nào. Vậy muốn tìm ra một người luôn làm việc ác thì có khả năng không? Cũng không thể nào. Cho nên con người đều có thiện và ác, trong cái ác này, chúng ta biết khuyên nhủ, tự mình biết sửa lỗi, như vậy thì mới có thể “đức ngày tăng, lỗi ngày giảm”.

Cho nên Không lão phu tử đã dạy cho chúng ta ba pháp bảo để tu thân rất hay, thứ nhất là *“hiếu học gần với trí”*. Cho nên, học tập nhất định phải không ngừng tinh tấn, bởi vì học cũng giống như chèo thuyền ngược dòng, không tiến ắt lùi. Cho nên, chúng tôi tổ chức khóa học năm ngày ở Đại Lục, sau đó cũng có một số bạn bè đã liên hệ, họ đều nói: “Thầy Thái à! Tình hình của tôi trong năm ngày đó rất tốt”, trạng thái nghe giảng trong năm ngày rất tốt, tâm đó đều rất thuần tịnh, rất thuần thiện. Còn có một bạn sau khi học xong đến nói với chúng tôi. Anh ấy nói: “Từ trường của buổi học rất là khác. Tôi vốn dĩ mỗi ngày đều phải hút thuốc, thế nhưng năm ngày hôm đó tôi đã không hút một điếu thuốc nào.” Bởi vì anh ấy cảm thấy trong bầu không khí đó hình như cảm thấy không nên có ý niệm xấu gì đó. Cho nên việc học tập cùng đoàn thể đích thực rất quan trọng. Cho nên thưa các bạn, sau khi khóa học của bạn kết thúc cũng phải tìm ba đến năm người bạn tốt để có thể tiếp tục cùng nhau trau dồi, huân tu lâu dài thì mới được. Vừa rồi chúng tôi có nhắc đến, họ nói rằng tình trạng của năm ngày đó rất tốt, nhưng sau khi trở về thì liền dần dần thụt lùi, cho nên cũng ấn chứng cho câu: “Học giống như chèo thuyền ngược dòng, không tiến ắt lùi.” Do đó, cầu học vẫn có thể dựa vào người khác không? Quan trọng nhất là dựa vào sự chủ động của chính

mình, sự hiếu học của chính mình. Cho nên hiếu học mới có thể không ngừng tiếp cận trí tuệ.

“*Lực hành gần với nhân*”, cũng chỉ có thực sự thực hành lời dạy bảo của thánh hiền thì mới có thể không ngừng nâng cao tâm nhân từ của chúng ta, mới có thể không ngừng nhìn thấy được nhu cầu của con cái, thấy được nhu cầu của gia đình, thấy được nhu cầu của xã hội, thấy được bổn phận của chính mình. Đây là “*lực hành gần với nhân*”. “*Biết xấu hổ gần với dũng*”, người thực sự có dũng khí, thực sự dũng cảm thật, có phải người có thể nâng được mấy trăm cân thì gọi là người dũng cảm không? Đây không thể xem là người dũng cảm được, đây chỉ là dùng sức lực chứ không phải trí dũng của nhân cách. Cho nên, “*dũng*” thực sự là có thể hàng phục được thói quen xấu của chính mình, tập khí của chính mình, như vậy mới là người dũng cảm thực sự. Vì vậy, khi chúng ta đi vào trong chùa, vừa bước vào cửa chính chúng ta thường nhìn thấy một tấm biển treo rất cao có viết bốn chữ: Đại Hùng Bảo Điện, thế nào mới là một đại anh hùng thực sự? Cho nên tục ngữ cũng nói: “Đánh bại người khác một nghìn lần, không bằng đánh bại chính mình một lần.” “*Dũng*” thực sự là có thể đối trị được rất nhiều thói xấu của chính mình, tiếp đó còn sửa đổi được. Cho nên nói “*biết xấu hổ gần với dũng*”. Hơn nữa, khi dũng khí này của bạn có thể duy trì được hai năm, ba năm thì dần dần tập tính của bạn sẽ xoay chuyển lại, đảm bảo cuộc sống về sau của bạn nhất định sẽ được pháp hỷ sung mãn.

Vào thời Xuân Thu có một vị hiền tướng tên là Yến Anh. Yến Anh có rất nhiều tấm gương tốt, Khổng phu tử cũng rất tôn trọng ông, rất khen ngợi ông. Yến Anh mặc một chiếc áo khoác 30 năm không thay cái mới, đương nhiên chiếc áo đó nhìn vẫn như thế nào? Vẫn rất chỉnh tề, bởi vì “*yêu vật thì vật thường yêu lại*”. Bạn yêu quý trân trọng bất kỳ đồ vật gì thì chúng cũng sẽ báo đáp lại bạn, sẽ khiến bạn có thể sử dụng chúng rất lâu. Khi một vị tể tướng mặc một chiếc áo khoác suốt 30 năm, xin hỏi ngoài việc ảnh hưởng đến gia đình của họ ra thì còn ảnh hưởng đến ai nữa? Đúng vậy, tất cả văn võ bá quan và tất cả nhân dân. Cho nên, khi một vị đại thần vô cùng liêm khiết thì họ có thể kéo theo phong khí thanh liêm cho cả đoàn thể.

Lúc đó, người đánh xe ngựa của Yến Anh, một người nô bộc giúp ông đánh xe ngựa, mỗi ngày đưa Yến Anh đi lại, ví dụ như đi xử lý chính sự, đi làm việc. Kết quả người phu xe này mỗi lần nhìn thấy ai cũng đều ngẩng đầu ưỡn ngực, bộ dáng rất kiêu ngạo. Vì sao anh ta lại kiêu ngạo? Bởi vì anh ta là người đánh xe ngựa cho tể tướng mà, cho nên anh ta tỏ ra rất vênh váo, dùng thành ngữ để nói

thì đó là “cáo mượn oai hùm”. Kết quả là người vợ của phu xe này nhìn thấy được, có một hôm, cô đã nói với người phu xe này, cô nói: “Thiếp muốn rời xa chàng, thiếp muốn rời đi.” Người phu xe này rất lo lắng, liền hỏi lại: “Vì sao vậy? Sao nàng lại muốn rời xa ta”. Người vợ nói: “Người ta đều tôn trọng đức hạnh của Yên Anh, chàng không có đức hạnh như Yên Anh, hơn nữa Yên Anh làm tể tướng mà khiêm tốn như vậy, người ta có đức hạnh mà còn khiêm tốn, chàng căn bản không có đức hạnh gì mà lại ngạo mạn như thế, cho nên thiếp không muốn nương tựa vào chàng nữa, thiếp muốn rời đi.” Sau khi người phu xe nghe xong thì rất lo lắng, liền rất hồ thẹn nói với vợ của mình: “Ta nhất định sẽ sửa sai. Nàng đừng đi nữa!”

Vợ của ông đích thực cũng rất có tầm nhìn, biết phải khuyên ngăn, can gián người chồng của mình, đương nhiên người chồng cũng rất có độ lượng, có thể tiếp nhận ý kiến của vợ mình. Nghe nói, nghe lời vợ thì có thể đại phú gì đó? Phải nghe lời nói đúng của vợ thì sẽ đại phú đại quý. Kết quả là người phu xe này sau đó đã rút ra được kinh nghiệm xương máu, bắt đầu rất nghiêm túc học tập. Sau này Yên Anh cũng cảm thấy đức hạnh của người phu xe tiến bộ rất nhanh, nên cũng đã tiến cử người phu xe này làm đại phu của nước Tề. Cho nên, chỉ cần con người chịu sửa sai thì sẽ có tiền đồ tương đối tốt đẹp. Có câu nói: “Lãng tử quay đầu vàng không đổi.”

Chúng tôi có một người bạn ở đại lục, chúng tôi đều gọi anh ấy là “vàng không đổi”, “lãng tử quay đầu vàng không đổi”. Vì sao lại gọi anh ấy là “vàng không đổi”? Bởi vì khi chúng tôi giảng tại Thượng Hải thì người bạn này từ Sơn Đông đi cả đêm đến Thượng Hải để nghe giảng. Do chị của anh đã tham gia khóa học đó ở Lô Giang - An Huy, tiếp đó chúng tôi đến Thượng Hải giảng thì người chị liền lập tức gọi điện cho anh, bảo anh trong mấy ngày này cho dù có kiếm được bao nhiêu tiền cũng phải bỏ, lập tức đi đến Thượng Hải để nghe giảng. Kết quả, người em này sau khi nghe xong thực sự đã buông bỏ tất cả công việc, người vợ của anh bạn này rất tức giận nói: “Sao anh bảo đi là đi vậy! Tình hình của công ty thì phải làm sao?” Nhưng anh vẫn cứ kiên quyết phải đi. Kết quả sau khi đến, anh ngồi ở dưới nghe giảng chỉ có một biểu cảm, đó là hai mắt chăm chú không rời, miệng thì cứ há ra, tất cả thầy cô chúng tôi đều thấy rất rõ có một anh bạn như vậy ngồi ở đó, đích thực chúng tôi không biết lai lịch của anh.

Sau khi học được mấy hôm, lúc sắp trở về thì anh nói: “Mọi người có thể cho tôi xin mười phút để nói chuyện với thầy Thái được không?” Mọi người trong ban tổ chức nhìn thấy anh thành khẩn như vậy nên sau đó đã sắp xếp một buổi tối

để tôi ngồi với anh một lúc. Khi anh nhìn thấy tôi thì rất xúc động, anh nói: “Thầy Thái à! Tôi không phải dùng đôi tai để nghe thầy giảng, mà tôi đã dùng cuộc đời của mình để ấn chứng những đạo lý này.” Anh nói: “Đích thực phải biết được, phải ngộ được, phải làm được thì mới có thể đạt được.” Cho nên nếu chỉ biết thôi thì chưa đủ, phải thực sự có thể ngộ được, phải thực hành mới được.

Anh nói, câu trong kinh Dịch mà khi tôi giảng có nhắc đến: “Nhà tích điều thiện ắt thừa niềm vui”, anh ấy nói câu này là lời chân thật không giả dối. Bởi vì khi anh còn trẻ, tính khí cũng rất không tốt, đã tiêm nhiễm rất nhiều thói xấu, cầm dao muốn đi chém người. Bởi vì cầm dao đi trên đường thì khí sắc như thế nào? Sát khí đằng đằng, kết quả bị bạn thân của cha anh nhìn thấy, bạn thân của cha anh đã lập tức kéo anh lại. Trong khi anh đang nổi cơn thịnh nộ như vậy, dao kiếm vốn không có mắt. Nhưng bạn của cha anh đã kiên quyết kéo anh lại, mới giúp anh không làm ra chuyện mà cả đời này anh không cách nào cứu vãn được. Vì sao bạn của cha anh lại sẵn lòng làm như vậy? Bởi vì cha anh làm bên điện tín, thường hay giúp đỡ mọi người lúc nửa đêm, thậm chí dù mưa to gió lớn đều không quản cực nhọc đi làm việc, cho nên ông trở thành một hình tượng rất tốt trong cả xóm, mọi người đều rất tôn kính cha anh. Bởi nhờ đức hạnh của cha anh nên đã cứu anh thoát được kiếp nạn này, kéo anh quay trở lại. Anh cũng nói có vài lần đều là nhờ vào đức hạnh của cha anh mà anh đã gặp dữ hóa lành.

Sau đó anh lại dính vào nghiện ma túy, chúng ta không phải người nghiện nên không biết sau khi nghiện mà muốn cai nghiện thì khó khăn đến mức nào, vô cùng khó khăn. Kết quả bởi vì anh rất hiếu thảo với mẹ của mình, nên sức mạnh giúp đỡ anh trong quá trình anh cai nghiện chính là sự áy náy đối với mẹ. Nếu như anh không cai nghiện được thì không biết sẽ khiến cho người mẹ đau khổ đến bao giờ. Cho nên thưa các bạn, một người cần phải có động lực để sửa sai. Động lực đó đến từ đâu vậy? Đến từ lòng hiếu thảo, tình thân, tâm yêu thương mới được. Bởi vậy, khi bên cạnh chúng ta có người gặp khốn đốn thì chúng ta cũng nên chân thành khuyến khích họ, quan tâm họ. Anh có thể đến tham dự khóa học này chủ yếu cũng vì anh đối với chị mình như thế nào? Cũng có tâm cung kính. Anh nói, chị của anh chưa bao giờ dùng khẩu khí như vậy nói chuyện với anh, chị của anh xưa giờ đều là kiểu “mặt ta vui”, đều thương lượng với anh, xưa nay chưa từng nghe chị nói là “em nhất định phải lập tức”. Cho nên anh cảm thấy chị mình nhất định là muốn tốt cho mình, biết việc này rất quan trọng.

Sau đó anh lại nói đến lúc anh mười mấy tuổi đã ra ngoài kinh doanh, kết quả chuyện kinh doanh cũng rất tốt đẹp, kiếm được rất nhiều tiền. Anh nói, khi

mười chín tuổi anh đã có điện thoại di động, vào lúc đó điện thoại di động là loại rất to, vừa thô, vừa lớn. Anh nói, khi anh đi về quê, tất cả mọi người đều nói: “Sao anh tài giỏi vậy! Anh kiếm tiền giỏi vậy!” Người nào cũng rất ngưỡng mộ anh, đều tăng bốc anh đến mức khiến anh cảm thấy không ai bằng mình. Thưa các bạn, như vậy có đúng không? Kiếm được nhiều tiền thì có đáng được tôn trọng không? Kiếm tiền là dựa vào cơ hội, dùng tiền dựa vào trí tuệ. Nếu như anh không có trí tuệ, không có đức hạnh, lúc kiếm được tiền rồi thì nguy cơ của cuộc đời liền xuất hiện. Sau đó bởi vì có tiền, anh cho rằng có tiền liền có thể sai khiến được cả ma quỷ, bỗng nhiên tất cả thói hư tật xấu anh đều tiếm nhiễm hết, cũng đã làm một số chuyện nguy hiểm. Cho nên sau này anh cũng đã phải trả giá tương đối lớn.

Cho nên anh đến nghe giảng xong, anh đã rất cảm khái. Anh nói, nếu như lúc anh mười mấy tuổi mà có cơ hội có thể nghe được những lời dạy bảo này của lão tổ tông, của thánh hiền thì cuộc đời của anh tuyệt đối sẽ không thể nào trải qua trắc trở như vậy. Cho nên chúng ta từ câu nói này cũng có thể nghe ra được không phải là anh không tiếp nhận giáo dục, mà là không có cơ hội. Chúng tôi ở đó quan sát thái độ học tập của anh mấy ngày, quả thực tương đối nghiêm túc, tương đối dụng công. Sau đó, chúng tôi đến quê của anh để tổ chức khóa học, anh cùng vợ cũng đi suốt đêm để đến nghe chúng tôi giảng, hành động này rất đúng đắn, bởi vì một gia đình tuyệt đối không thể chỉ có một người đang trưởng thành, mà phải nên như thế nào? Cùng nhau trưởng thành. Người bạn này nói với tôi: “Thầy Thái à! Thầy không thể chỉ giảng bài cho những người này, họ đều là người tốt, những người như chúng tôi cần hơn.” Sau đó tôi nói với anh: “Những người đó, để anh giảng sẽ tốt hơn tôi giảng, bởi vì con đường anh từng đi qua, những gì họ từng trải qua anh đều có thể hiểu được, cho nên anh giảng cho họ sẽ vô cùng tương ứng. Cho nên tôi hẹn với anh, mấy năm tới đây anh quản lý công ty cho tốt, bồi dưỡng một số nhân tài để có thể giúp anh phụ trách công việc rồi anh cùng tôi đi diễn giảng, có thể cùng tôi đến trại giam, đi diễn giảng ở những nơi ít có cơ hội tiếp xúc với nền giáo dục tốt. Bởi vì con đường mà những người này đi qua thì anh ấy cũng từng đi qua, cho nên những lời anh nói nhất định có thể khiến họ nghe xong có thể tương ứng, có thể có được cảm nhận. Đương nhiên chúng tôi dẫn dắt anh ấy như vậy. Quan trọng nhất là có thể khiến sự học tập của anh có chỗ để lập chí, như vậy có thể thúc đẩy anh đặt tâm huyết vào để trưởng thành hơn. Đây là câu chuyện của “vàng không đổi”.

Việc sửa sai không chỉ ảnh hưởng đến một người, mà thậm chí sẽ ảnh hưởng đến gia đình, ảnh hưởng đến một quốc gia. Vào thời Xuân Thu Chiến Quốc, có vị danh tướng tên là Lận Tương Như, chúng ta đều biết câu chuyện “trả ngọc cho nước Triệu”, Lận Tương Như vô cùng lạnh trí, có thể hóa giải nguy hiểm lần này và trả lại ngọc cho nước Triệu. Cũng vì biểu hiện của ông như vậy mà vua Triệu đã phong cho ông giữ chức vụ cao nhất, chức vụ cao nhất trong hàng quan lại. Nhưng nước Triệu có một vị đại tướng tên là Liêm Pha, Liêm Pha là một lão tướng xông pha nơi sa trường, cũng đã lập cho nước Triệu chiến công hiển hách. Vì thế, vị võ tướng này xem thường các quan văn: “Các người chỉ dựa vào cái miệng, còn ta thì vào sinh ra tử nên ta không phục.” Thế là khi đi trên đường, Liêm Pha liền cố tình cho xe đi đối đầu với Lận Tương Như, có thể là muốn trừng mắt nhìn ông. Nhưng mỗi lần Lận Tương Như phát hiện có xe của tướng quân đi đến thì đều đi đường vòng để tránh đi, không muốn có va chạm với tướng quân; có một lần, Liêm Pha đi tìm Lận Tương Như, Lận Tương Như cũng lấy lý do không khỏe để từ chối gặp, hết thấy đều mềm mỏng xử lý.

Những người hầu và người nhà của Lận Tương Như đều rất không vui, sau đó cũng nói với Lận Tương Như: “Sao ngài lại nhát gan như vậy? Sao lại phải ép mình cầu toàn như vậy?” Họ đều cảm thấy trong lòng không phục. Lận Tương Như đã nói với những người trong nhà: “Ngày nay nước lớn như nước Tần vì sao không dám đến đánh nước Triệu chúng ta? Nguyên nhân bởi vì nước Triệu có tướng quân Liêm Pha và còn có ta, nên mới có thể khiến nước Tần không dám manh động. Mặt mũi cá nhân ta, thể diện cá nhân chỉ là việc nhỏ, nếu như vì ta và tướng quân Liêm Pha xảy ra xung đột mà khiến đất nước gặp nguy nan thì đây là nỗi nhục của quốc gia, ta sẽ rất khó mà đối mặt với đất nước, với lịch sử.” Vì vậy phải nhẫn nhục để gánh vác trọng trách. Kết quả, những lời nói này đã truyền đến tai của tướng quân Liêm Pha, vị tướng quân này tuy rằng có chút nóng tính nhưng cũng là một người có tri thức, hiểu lễ nghĩa. Sau khi nghe xong thì rất xấu hổ, ông nói: “Ta vì để hạ sự nóng giận nhất thời, nhưng tể tướng lại có thể vì quốc gia mà suy nghĩ.” Mặc dù vị tướng quân này tuổi tác cũng rất lớn rồi nhưng ông đã cởi bỏ áo ngoài, đeo cành mạn gai đến nhận tội; cành cây ông đeo tới đều có gai nhằm bày tỏ sự thành tâm của ông. Khi ông đi đến nhà của Lận Tương Như, Lận Tương Như vừa nghe có tướng quân đến liền nhanh chân chạy ra và nhanh tay đỡ tướng quân lên. Sau đó hai người đã trở thành bạn bè vô cùng thân thiết, sống chết có nhau. Vì vậy, điều đáng để chúng ta bội phục tướng quân Liêm Pha

chính là biết sai mà có thể sửa, lập tức có thể suy nghĩ vì quốc gia; mà sự độ lượng và nhìn xa trông rộng của Lận Tương Như cũng khiến chúng ta rất cảm phục.

Cho nên khi chúng ta đã biết rõ ràng lỗi lầm mình phạm phải, tuyệt đối không được che giấu, bởi vì “nếu che giấu” thì “lỗi chồng thêm”, cuộc đời mấy chục năm của chúng ta phải tự nhắc nhở tốt chính mình. Lịch sử này cũng không thể viết lại, cho nên một khi có sự sai lệch thì chúng ta phải mau mau sửa lại nhằm để lại tấm gương tốt cho con cháu đời sau.

Kỳ nghỉ đông này, lớp học của chúng tôi tại Hải Khẩu không nghỉ, còn mở thêm một lớp nghiên cứu học tập văn hóa Trung Quốc cho thanh thiếu niên, vốn dĩ bởi vì chúng tôi chưa từng làm qua, chỉ nghĩ lớp khoảng 20 người là được, nhưng kết quả số lượng đăng ký lên đến 80 người. Từ con số này chúng ta có thể thấy được, cha mẹ hiện nay có dễ làm không? Có dễ làm không? Không dễ chút nào, đều vì giáo dục con cái mà đau đầu. Thông báo của chúng tôi vừa phát hành mà đã có nhiều người đến như vậy. Đương nhiên có thể đến cũng là một loại duyên phận, thanh thiếu niên chịu bước vào lớp học của chúng tôi, chúng tôi cũng rất khâm phục họ. Kết quả sau khi trải qua năm ngày học tập, những em này cũng lên bục giảng chia sẻ. Trong đó có một cô gái khoảng 20 tuổi. Em ấy lên bục giảng chia sẻ, em ấy nói em vốn dĩ rất oán hận mẹ của mình, sau khóa học mấy ngày này cũng đã sâu sắc thể hội được sự vất vả cực nhọc của người mẹ khi sinh thành dưỡng dục và dạy dỗ em. Cho nên cô gái này ngay lúc đó cũng đã nói với chúng tôi, sau này em sẽ hiếu thảo với mẹ mình. Hơn nữa, em cũng muốn hoằng dương văn hóa Trung Quốc. Cho nên đích thực con người đều có thiện tâm này, chỉ cần có duyên phận để thức tỉnh họ, tin rằng đều có thể có được sự trưởng thành rất tốt.

Cho nên có lỗi thì phải sửa. Mà sửa lỗi thì trước tiên cần phải ăn năn hối lỗi, muốn hối lỗi thì trước tiên lại cần phải biết lỗi. Cho nên hiểu được đạo lý thì mới có thể phán đoán được đúng sai. Người trẻ tuổi hiện nay thiếu khuyết nhất chính là tiêu chuẩn về đúng sai, cho nên chúng ta học Đệ Tử Quy rồi thì đã có được tiêu chuẩn đúng sai để làm người. Cho nên quyển Đệ Tử Quy này nhất định phải mang về làm gia quy trong nhà của bạn, làm nội quy trong lớp của bạn, làm quy gì của công ty bạn, trong công ty gọi là gì vậy? Thường quy. Điều này rất quan trọng. Thừa các bạn, ai đã từng hoặc đã đang truyền thừa gia quy của gia đình bạn thì xin giơ tay? Các bạn xem, gia tộc thời xưa đều có gia quy, còn chúng ta hiện nay thì đều không có gia quy. Vậy xin hỏi trong nhà phải tuân thủ theo “quy” gì? Người cha thì có “quy” của người cha, người mẹ có “quy” của người

mẹ, con cái cũng có quy định, thế chẳng phải loạn hết cả rồi sao! Do đó, trước tiên phải xây dựng gia quy thì mới có tiêu chuẩn về đúng sai để dựa vào, sau đó chúng ta mới có thể biết sai, hối lỗi và sửa sai. Vì vậy sửa sai thì mới có thể tiến bộ, nếu như không chịu sửa sai thì mỗi ngày trong tâm đều sẽ nơm nớp lo sợ, rất sợ bị người khác vạch trần. Hơn nữa, nếu như bị vạch trần thì sẽ không đáng một xu, thậm chí từ đó còn bị người ta xem thường, từ đó không tin tưởng bạn nữa. “Nếu che giấu” thì “lỗi chồng thêm”. Cho nên phải dũng cảm nhận sai, có như vậy thì cuộc đời mới có thể trải qua được thản nhiên thư thái.

Tiếp theo chúng ta sẽ tiến vào chương thứ năm là Rộng Yêu Mọi Người. Chữ “rộng” ở đây là chỉ sự rộng khắp, yêu thương rộng khắp mọi người, mọi vật. Chữ “mọi người” ở đây không phải chỉ cho người, chúng ta mở rộng nghĩa của nó là tất cả người, việc và vật, chúng ta đều cần phải yêu. Trước đây từng nói đến thế nào thì gọi là “yêu”, ở giữa chữ “yêu” có chữ “tâm”, bao bên ngoài là chữ “thọ”, nghĩa là dùng tâm để cảm nhận nhu cầu của đối phương, chứ không phải khống chế đối phương nhất định phải đi theo phương hướng bạn muốn, điều này chúng ta nhất định phải hiểu rõ ràng. Nếu như chúng ta ép buộc đối phương nhất định phải nghe lời của bạn, vậy thì đã biến thành khống chế, như vậy gọi là dục vọng chứ không gọi là yêu thương. Vì vậy phải biết đặt mình vào hoàn cảnh người khác, cảm nhận như chính mình trải qua mới được.

Vậy chúng ta muốn dạy dỗ con cái có tâm nhân ái này thì trước tiên phải dạy chúng yêu thương ai trước? Đương nhiên trước tiên phải yêu thương cha mẹ thân thiết với chúng nhất. Khi chúng biết yêu thương bảo vệ cha mẹ, vậy thì chúng mới có thể tiếp tục mở rộng tâm yêu thương này ra ngoài. Cho nên Mạnh phu tử có một đoạn dạy bảo rất quan trọng: “Thương yêu cha mẹ rồi sau mới nhân ái với mọi người, nhân ái với mọi người rồi sau mới yêu thương muôn vật”, nhất định phải bắt đầu từ yêu thương cha mẹ thân thiết nhất trước, tiếp đến mở rộng đến cha mẹ của người khác, con cái của người khác, đây chính là nhân ái với mọi người; tiếp tục, từ tâm nhân ái với mọi người lại tiếp tục mở rộng ra yêu thương tất cả muôn vật, bao gồm động vật, thực vật và khoáng vật, đây chính là “yêu thương muôn vật”. Cho nên chúng ta chỉ cần thuận theo trình tự như vậy thì tâm yêu thương của trẻ sẽ không ngừng được mở rộng.

Làm thế nào dạy bảo trẻ hiếu thuận, yêu thương cha mẹ? Dạy như thế nào? Dạy từ “ở nhà phải hiếu”, còn phải từ cha mẹ và thầy cô phối hợp, hợp tác để dạy, việc này rất quan trọng. Bởi vì trung tâm của chúng tôi cũng tiếp xúc với rất nhiều em nhỏ, mỗi lần chúng lên lớp đều có phong khí quan sát nhau mà tốt lên, quan

sát nhau mà tốt lên này chính là phương pháp quan sát và học hỏi lẫn nhau, “quan sát nhau mà tốt lên gọi là học tập lẫn nhau”, học tập lẫn nhau ở đây chính là phương pháp quan sát và học hỏi lẫn nhau mà hiện nay nói tới. Phương pháp quan sát và học hỏi lẫn nhau đã được dạy trong Lễ Ký cách nay mấy nghìn năm rồi, cho nên chúng tôi đi học ở học viện sư phạm, rất nhiều lý luận giáo dục chúng tôi đều tưởng rằng do học giả giáo dục nào đó thời cận đại cách đây một, hai trăm năm nói. Sau đó tôi bắt đầu xem kinh điển thì mới biết người Trung Quốc đã nói tới cách đây bao lâu rồi? Từ mấy nghìn năm trước đã nói rồi. Nhưng lão tổ tông của chúng ta sau khi nói xong có viết dòng chữ “sở hữu bản quyền, sao chép truy cứu” hay không? Không có. Bởi vì đây là chân lý của trời đất, mà chân lý thì thuộc về mọi người, hơn nữa mục đích thực sự của họ khi viết ra chân lý này là muốn có thể lợi ích cho mọi người, lợi ích người đời sau, tuyệt đối không phải vì muốn khoe khoang mình rất tài giỏi. Cho nên chúng ta có thể cảm nhận được văn chương mà những thánh triết ngày xưa viết ra xuất phát điểm đích thực là vì muốn lợi ích cho người đời sau.

Những đứa trẻ đến lớp học, chúng tôi sẽ mời các em lên bục giảng cũng là để luyện tập “đi thông thả, đứng ngay ngắn”, còn phải luyện tập nói chuyện “chớ nói nhanh, chớ mơ hồ”, và để các em kể ra những việc hiếu thuận cha mẹ mà mình đã làm trong tuần này. Rất nhiều đứa trẻ sau khi kể xong, đúng lúc có một em mới lần đầu đến, nghe được rất nhiều hành vi hiếu thảo của các anh chị lớn hơn, khiến cho trong tâm của em ấy cũng khởi lên ý nghĩ về nhà nhất định phải làm một việc gì đó để hiếu thảo với cha mẹ. Thế là sau khi em về đến nhà liền đi vào trong phòng tắm, bởi vì em nghe được có anh nói giúp mẹ bưng nước rửa chân, cho nên mọi người xem, em đã tính trước mọi việc, nhanh chóng đi bưng nước, có thể lúc đó cũng không phải buổi tối. Em rất chủ động tích cực liền muốn đi làm ngay. Mẹ con liền tâm, người mẹ nhìn thấy động tác của con thì có thể nghĩ đến con nhất định là muốn đi lấy nước, cho nên người mẹ liền đi đến trước, giấu cái chậu đi không cho con lấy. Vì sao vậy? Bởi vì con còn rất nhỏ, mới hơn ba tuổi nên sợ con làm đổ. Người mẹ đã kể chuyện này với tôi, tôi nói: “Làm đổ mới tốt!” Cô ấy liền mở to đôi mắt: “Sao lại làm đổ mới tốt vậy?” Tôi nói: “Nếu làm đổ, thứ nhất là chị không ngăn cản con, như vậy mới có thể thành toàn hạnh hiếu, tâm hiếu của con. Chị không để cho con làm thì làm sao con có thể trưởng dưỡng được? Hơn nữa, nếu đổ rồi thì con mới biết làm thế nào để bưng nước cho khéo, đó không phải là cơ hội giáo dục con hay sao? Nếu không thì năng lực làm việc của con đến bao giờ mới được rèn luyện? Rốt cuộc là chị muốn che chở con

đến lúc nào đây? Che chờ con đến lúc con lấy vợ sao? Hay là che chờ con đến lúc chúng sinh con rồi mà chị cũng chăm sóc con cái của chúng giúp chúng luôn?” Khi tôi vừa nói như vậy thì người mẹ này cũng có thể tiếp nhận.

Sau đó có một người mẹ khác, con của cô bung nước rửa chân thì cô vẫn để cho con làm, từ ngày đầu tiên người mẹ đã rất vui vẻ để cho con bung nước, sau đó cũng rất khẳng định tâm hiếu này của con, đưa con cũng bung rất có cảm giác thành tựu. Sau một tuần, cô đến nói với tôi: “Tôi đã ngâm chân trong nước lạnh cả tuần.” Tôi hỏi: “Vì sao vậy?” “Bởi vì tôi sợ con làm đồ sẽ bị phỏng, cho nên đã điều chỉnh nhiệt độ xuống rất thấp.” Sau đó, khi nhìn thấy con bung càng ngày càng thuần thục thì mới điều chỉnh nhiệt độ cao lên một chút. Đây là phương tiện thiện xảo, rất có trí tuệ, thứ nhất là thành toàn cho con, thứ hai là đảm bảo cho con không bị nguy hiểm. Cho nên đây gọi là cha mẹ và thầy cô phải phối hợp, thầy cô ở trường có dạy, trong buổi học có dạy, phụ huynh ở nhà nhất định phải giúp con cái có thể áp dụng thực hành, tuyệt đối không nên đem trách nhiệm giáo dục giao hết cho thầy cô, vì như vậy là không thỏa đáng.

Dạy hiếu còn có phương pháp nào nữa không? Bạn xem, tôi rất thích đặt câu hỏi, thói quen xấu. Đã có bạn nói là “lấy mình làm gương”. Còn có “vợ chồng phối hợp”, người vợ phải nói về sự công hiến của người chồng, chồng phải nhắc về nỗi vất vả cực nhọc của người vợ, như vậy thì con cái mới có thể thường thể hội được sự vất vả của cha mẹ. Khi chúng đã biết hiếu thảo rồi thì tiến thêm một bước nữa nói với chúng: “Kính chú bác, như cha ruột, kính anh họ, như anh ruột”, như vậy chúng cũng sẽ biết tôn kính tất cả trưởng bối. Lại nói với chúng: “Tất cả trưởng bối tuyệt đối đều không muốn con cái của họ bị thương. Giống như nếu con bị thương thì ba mẹ cũng sẽ rất đau lòng. Những bạn khác bị thương thì ba mẹ của các bạn đó cũng sẽ rất đau lòng, cho nên chúng ta không nên bắt nạt các bạn khác.” Nói như vậy thì chúng sẽ suy mình ra người.

Tiến thêm một bước nữa chỉ dẫn chúng, đối với tất cả trưởng bối trong các ngành các nghề đều nên tôn kính, bởi vì người trong xã hội quốc gia là một thể hỗ trợ lẫn nhau. Quan niệm này tương đối quan trọng, bởi vì dưới chủ nghĩa công danh lợi lộc, con người có thể sẽ sai lệch đến mức dùng tiền để đo giá trị chứ không phải dùng phục vụ để đo giá trị. Như vậy thì lòng người sẽ đổi thay, biến chất. Cho nên từ lúc nhỏ phải dạy con cái biết phải tôn trọng sự phục vụ của các ngành các nghề. Nghề nghiệp thì không có phân biệt sang hèn. Cho nên lúc đó khi tôi còn đi dạy, buổi sáng hơn sáu giờ là tôi lái xe ra khỏi nhà, khi lái xe đột nhiên cảm thấy trước mắt đều vô cùng ngăn nắp sạch sẽ, lạ thật! Những lá cây

kia đều đi đâu hết rồi? Đều được những nhân viên vệ sinh môi trường không biết từ lúc bốn hay năm giờ sáng đã bắt đầu quét dọn. Cho nên tôi đã nói với các em học sinh: “Chúng ta hôm nay có được môi trường sạch sẽ như vậy, khiến cho tâm tình của chúng ta rất thoải mái để làm việc, để lao động, để học tập đều là sự cống hiến của rất nhiều người, vì vậy khi chúng ta đối diện với người trong các ngành các nghề khác nhau đều phải giữ thái độ cảm ơn”, nếu như con cái có thể thể hội được như vậy thì dù chúng đi đến cửa hàng, hay đi đến nhà sách cũng được, khi nhìn thấy những nhân viên làm việc này thì chúng cũng sẽ rất thân thiết chào hỏi mọi người, bày tỏ sự cảm ơn với mọi người.

Các em nhỏ lớp bốn, trong đó có một bạn học sinh đi đến và nói với thầy của em: “Thưa thầy! Chú này mỗi ngày đều đổi nước cho chúng ta”; tức là người chú đó mỗi ngày đều đi vác một bình nước đến lớp học của chúng, sau đó thay bình nước cũ, ngày nào cũng đều như vậy. Đương nhiên đó là công việc lao động, trên gương mặt của chú này thường xuyên mồ hôi nhễ nhại. Mà trên nét mặt của chú ấy thì không có biểu lộ cảm xúc gì cả, giống như cái máy vậy, lặp đi lặp lại như thế. Đứa trẻ này liền đề nghị với thầy của em: “Thưa thầy! Chú ấy rất vất vả, chúng ta có phải nên nói cảm ơn chú ấy không?” Khi học sinh đưa ra một yêu cầu như vậy thì thầy giáo cũng rất hoan hỷ, cũng thấy được đứa trẻ này rất chu đáo, cũng rất có tâm cung kính. Cho nên cả lớp đều rất vui vẻ đồng ý, ngày hôm sau khi chú đến thì nhất định phải chào hỏi chú, cảm ơn chú.

Cho nên, hôm đó khi chú ấy bước vào, đang nhắc thùng nước lên thì cả lớp đều hô vang: “Chúng cháu chào chú!” Kết quả chú ấy đột nhiên biểu lộ vẻ mặt rất ngạc nhiên, tiếp theo các em học sinh lại nói: “Cảm ơn chú! Chú vất vả rồi!” Chú ấy từ biểu lộ ngạc nhiên đột nhiên chuyển thành cười rạng rỡ. Thế là từ đó về sau, khi chú ấy bước vào lớp học thì biểu lộ đều như thế nào? Rất vui vẻ, rất phấn khởi. Đích thực là “kính người thì thường được người kính”, tất cả mọi người giống như một tấm gương của chúng ta, khi chúng ta mỉm cười với họ, tất nhiên họ cũng sẽ mỉm cười lại với chúng ta. Cho nên khi chúng ta tôn kính sự cống hiến của các ngành các nghề, như vậy thì có thể hòa thuận vui vẻ với nhau. Vì vậy, đối với các ngành các nghề đều phải yêu quý.

Tiếp theo, đối với những nhóm người tương đối không được quan tâm thì chúng ta cũng phải giúp đỡ họ nhiều hơn. Ví dụ là những người nào vậy? Những người nào tương đối thiếu sự quan tâm, cần chúng ta yêu thương nhiều hơn? Những người lang thang, cô nhi, họ đều là nhóm người tương đối yếu thế, tương đối không có năng lực. Cho nên Khổng lão phu tử ở trong quyển Lễ Ký, chương

Lễ Vận Đại Đồng có nhắc đến: “Đại đạo mà thi hành thì thiên hạ là của chung.” Tâm lòng đó vô cùng tốt. “Con người không chỉ yêu thương người thân của mình, không chỉ yêu thương con cái của mình”, không phải chỉ có yêu thương người thân của mình, mà còn phải đặt mình vào hoàn cảnh của người khác để mà yêu thương người thân của người khác, đặt mình vào hoàn cảnh của người khác để yêu thương con cái đời sau của họ. Phải khiến cho “người già có nơi nương dựa cuối đời, người khỏe mạnh có chỗ dùng tới, trẻ nhỏ được nuôi dạy lớn khôn”, sau cùng “người quan, quả, cô, độc, phế, tật đều được nuôi dưỡng”. *Quan, quả, cô, độc* này chính là nhóm người tương đối yếu thế, quan là chỉ không có vợ, quả là không có chồng, cô là không có cha mẹ, độc là không có con cái, phế là người tàn phế, tật là người bị bệnh, những người này đều có thể nhận được sự quan tâm của toàn thể xã hội. Chúng ta hiện tại có rất nhiều đoàn thể phúc lợi xã hội cũng rất cố gắng chăm sóc những nhóm người này. Vì thế, nếu như chúng ta có thời gian rảnh rỗi cũng có thể đi làm tình nguyện viên để giúp đỡ những nhóm người này. Nếu như không có thời gian thì chúng ta cũng có thể có tiền thì góp tiền, có sức thì ra sức. Tiết học hôm nay của chúng ta tới đây, cảm ơn mọi người!